

Suomesta lähetettiin Tanskaan 3 500 lasta

Yhteinen menneisyys lähentää sotalapsia

Jatkosodan jaloista Tanskaan lähetettyjä suomalaislapsia lähentää yhteinen menneisyys ja tietoisuus siitä, että muut ovat kokeneet aikanaan samoja asioita.

–Yhteys muihin sotalapsiin auttaa jopa ymmärtämään omaa itseään, kuvailee Suomi–Tanska-yhdistyksen Kaakkois-Suomen osaston puheenjohtaja Hilikka Pakkanen aikuisiän yhteydenpidon merkitystä.

Teksti

Johanna Värjä

Kuva

Lassi-Markku Tuominen

Kaakkois-Suomen osasto perustettiin vuonna 1992, ja jäseniä siihen kuuluu noin 50, joista lähes kaikki ovat olleet sotalapsina Tanskassa. Yhteensä Suomesta lähti jatkosodan aikana Tanskaan 3500 lasta, Ruotsiin jopa 70000 lasta. He olivat yleensä joko sotaorpoja, sairaita, invalidiperheiden lapsia tai kotoinen sellaisista kaupungeista, joita ilmapommitukset uhkasivat.

Myllykoskelaisen Reijo Pajuojan mukaan lapsuudenkokemukset sota-ajan Tanskassa ovat lyöneet leimansa siihen, miten asioista ajattelee vielä nykyään.

–EU-keskustelukin tuntui jälkijättöiseltä, kun tutustuin Keski-Eurooppaan jo 50 vuotta sitten. Siellä tuli opitua toisenlaisia kulttuuria ja suvaitsevaisuutta.

Pajuoja lähti 9-vuotiaana siskonsa kanssa Toijalasta Stubbe-köbingiin kesällä 1942 ja palasi takaisin Suomeen elokuussa 1943.

–Minussa oli sen verran seikkailunhalua, ettei lähtö tuntunut pahalta, mutta vanhempi sisareni itki koti-ikävänsä. Sanoinkin

Reijo Pajuoja, Seija Seppänen ja Hilikka Pakkanen olivat 1940-luvulla Tanskassa sotaa paossa. Pakkasella on yhä tallessa sotalapsikortti, joka kaulassa hän Pohjois-Savosta kohti Ringstediä lähti.

hänelle, ettei tänne itkemään tullu, Pajuoja kuvailee alkuaikojen tunnelmia.

Sisarukset asuivat samassa kaupungissa eri perheissä. Aluk-

si he tapasivat toisiaan usein, mutta ajan kuluessa yleensä vain koulussa. Jo ensimmäisenä syksynä sisarusten keskustelukieli muuttui suomesta tanskaksi.

Äidinkieli unohtui nopeasti

Pajuojan mukaan suurin osa sotalapsista unohti suomen kie-

len Tanskassa ollessaan.

–Olen näin jälkepäin kutsunut ilmiötä aktiiviseksi unohtamiseksi. Kun siellä ei ollut paluusta mitään tietoa, niin oman

äidinkielen unohtaminen ja tanskan oppinen oli keino sopeutua uuteen ympäristöön. Tärkeää oli, ettei erottunut muista ihmisistä.

Hilikka Pakkanen mukaan

suomalaislapsilla oli painetta välttää silmätiukaksi joutumisen vuoksi, että Suomi oli Saksan liittolainen, kun taas Saksan miehitti Tanskaa.

–Me lapset olimme siellä ikään kuin väärällä puolella.

Kausalalaiselle Seija Seppänselle lähtö 5-vuotiaana yksin Tanskaan oli sen verran traumaattinen kokemus, ettei hän enimmäisensä kolmeen kuukauteen suostunut puhumaan mitään, ei suomeksi eikä tanskaksi. Edes vierailulla käyneet suomalaisotat eivät onnistuneet houkuttelemaan häntä puhumaan.

–Kun kolme kuukautta oli kulunut, aloin yhtäkkiä puhua sujuvasti tanskaa. Kun vanhempi veljeni tuli Roskildeen puol vuotta myöhemmin, olin jo unohtanut suomen kielen. Kotiin palattuani pihapiiriin kaverit kiusasivat minua sen vuoksi, Seppänen muistelee.

Yhteydenpito jatkunut

Kaikki kolme kymenlaaksoista kuvailevat sotalapsikokemustaan antoisiksi. Suhteet Tanskaan ovat säilyneet lämpiminä ja yhteyttä omiin sijaisperheisiin pidetään edelleen.

–Tanskan-vanhempani ova vanhimman poikani kummeja, ja olen käynyt siellä varmasti 30 kertaa sodan jälkeen. 88-vuotias tanskalaisäitini kirjoittaa minulle edelleen ja pyytää aina kirjoittamaan pian takaisin, Pajuoja kertoo.

Seija Seppänen puolestaan pitää yhteyttä ”veljeensä” Mogensiin, joka lähes 53 vuotta sitten kantoi uuden sisarensa matkalaukun Roskildeen asemalta kotiinsa. Yhteydenpitoa ovat jatkaneet myös molempien lapsenlapset.

Reijo Pajuojalle sotalapsuus jätti kimmokkeen perehtyä paremmin tanskan kieleen. Hän on kirjoittanut Suomi–Tanska-sanakirjan ja tanskan kielioppikirjan sekä viime talvena vetänyt Taavetissa kielikurssin yhdistyksen jäsenille. Suomessa hän on kiertänyt puhumassa Tanskasta ja Tanskassa puolestaan esitelmöinyt Suomesta.